

КАРЛ МАЙ ВЕЛИКДЕН

Превод от немски: Любомир Спасов, 1996

chitanka.info

*Христос воскресе!
Радост за смъртния,
който в гибелния,
злия, всадения
порок обвинил се е!*

*Христос воскресе!
Блажен любещият,
който горестния,
спасителния, учащия
изпит издържал е!*

Гьоте

По Рио Мадейра, най-големия приток на река Амазонка, плаваше една малка лодка. Отпред на тесния нос седеше сеньор Пердидо, после идваше ред на тримата гребци Августин, Мануел и Матео, а аз държах кормилото отзад. Само някой да не се подведе от имената и да сметне тримата гребци за бели. Те бяха истински индианци тоба, които едва преди няколко месеца при кръщението бяха получили тези християнски имена. Бяха се доказали като сериозни, мълчаливи и напълно благонадеждни хора, засвидетелстващи своята вяност и симпатия към мен повече с погледи и действия отколкото с думи. Само тяхната голяма привързаност ги беше склонила да ме придружат толкова далеч от своята родина надолу почти до Амазонас, като по време на дългото пътуване с лодка бяха устояли на немалко опасности. В Грато спряхме и си отпочинахме, за да обърнем отново назад. Тук сеньор Пердидо беше дошъл при мен и ме бе помолил да го взема със себе си, понеже искаше да се отпрати нагоре към Андите.

Трябва да призная, че не ми бе направил приятно впечатление. Името Пердидо означава в превод «Блудния», към което напълно подходеше цялото му поведение. Той беше здрав млад мъж и беше полезен като гребец, умееше много добре да си служи с пушката,

познаваше точно коварствата на тропическата девствена гора и колкото пъти слизахме на брега, отиваше на лов, за да донесе богата плячка; владееше напълно тупи — онзи клон на широко разпространения език гуарани, който под наименованието *Lingoa general de Brasil* служи на повечето племена от вътрешността да общуват. И въпреки тези добри и полезни качества той не ми харесваше. Беше блед, мрачен и необщителен, лутащ се, може би озлобен към самия себе си, и притежаваше, което най-много ме отблъскваше, по-малко вяра и от един езичник — това бях доловил въпреки неговата мълчаливост. Аз често и с удоволствие беседвах с моите индианци тоба върху религията. Тогава върху неговото бледо, студено лице винаги се появяваше израз на подигравка, на присмех, на които дори веднъж даде воля с възклик: «Chito! (Мълчете!) Няма никакъв Бог, защо говорите за тези неща!» Аз му обясних сериозно, ала той се извърна раздразнен от мен.

Неговото обществено положение също беше за мен загадка. От различни негови изказвания схванах, че притежава повече образование от онези бели, които иначе се скитат при индианците от девствените гори. Неговото облекло също не беше подходящо за пущинака, в който се намирахме: брич за езда от кожата на ягуар и към обутите с леки алпаргатос^[1] крака шпори с големи колелца и тежащи един фунт, които в девствената гора бяха не само излишни, но дори пречеха. Синьото яке от тънък плат беше притегнато в кръста с шнур, към който в кожена кания бе закрепен дълъг нож. Отделно носеше един здрав кожен колан с две чантички от кожа, в каквито се съхраняват пари и други ценни предмети. От колана висяха два големи американски револвера. На главата си бе нахлупил тежка широкопола шапка, изплетена от фина тръстика. Освен с ножа и револверите беше въоръжен с една късоцевна пушка.

Това не беше облеклото на един горски човек, аз по-скоро бих бил склонен да го сметна за някой «comercinate», за един от онези търговци, които се скитат по разположените между Кордилерите и горещата зона усамотени села и ранчоси. В полза на това предположение Говореха също двата тежки пакета, които беше накарал да донесат при качването си в нашата лодка.

Беше чудно хубаво горско утро, но съвсем различно от онези, които бях преживявал в Запада на Съединените щати. Девствената гора

на тропика е безкрайно по-различна от тази на Севера. Вековната гора на Скалистите планини е сериозна, величава и смълчана. Тя прилича на катедрала. Който навлезе в нея, се чувства обзет от особено вълнение и едва се осмелява да наруши дълбокото мълчание с някоя високо изговорена дума. В девствената гора на Юга обаче всичко е един безкраен разкош от багри и форми. Тук има живот и движение дори в най-тъмната нощ и покой настъпва фактически само по пладне, когато достигналото зенита слънце сипе такава жар, че всяка жива твар премалява и се оттегля в най-дълбоките сенки на девствената гора.

Двата бряга на реката бяха обрасли с пищна, непроходима палмова гора, над която извисяваха високи корони туру и кукурит. После палмите на места отстъпваха и надмощие вземаше гъст шумнат храсталак, отрупан с хиляди различно обагрени цветове. Всичко това грееше, бляскаше, искреше във всевъзможни краски и нюанси и насищаше утринния въздух с онзи тежък и същевременно сладък аромат, какъвто единствено в тропика може да се създаде. Сетне бреговете се покриха с бомбаси, които бяха изгубили листата си. Милиони великолепни цветове бяха избухнали от голите клони, от които се развиваха дълги, блестящи в червено семенни кутийки. Гнездата на янерата, наподобяващи торби, висяха със стотици между тези цветове. Златистолъскави кресливи птици се стрелкаха във въздуха. Колибри, подобно искрометни скъпоценни камъни, пърхаха насам-натам. Сегиз-тогиз прозвучаваше ужасяващият крясък на някоя маймуна ревач, към който сетне се присъединяваше цялата сатанинска шайка. На най-високите клони се полюляваха уистити, миловидни маймунки с големината на катеричка. Голямо количество газеци и водоплаващи птици оживяваше голямата река, а по пясъчните наноси се припичаха на слънце крокодили. От време на време срещаме някоя костенурка, пулеща се в нас при разминаването с глуповата арогантност. А дълбочината гъмжеше от риби, които се подаваха на повърхността тук и там, зяпнали за въздух.

Водните птици приветстваха лодката ни с пъклен крясък, кажи-речи по-голям и от олелията, носеща се през интервали от гората. Но нещата се променяха. Колкото повече приближаваше обяд, толкова по-тихо ставаше и когато слънцето почти бе стигнало връхната си точка, навсякъде се възцари най-дълбока тишина.

Ние също не можехме да понасяме по-дълго зноя и се насочихме към брега, когато забелязахме едно място, където храсталакът не беше много гъст и можехме да спрем. Привързахме лодката и газихме през дълбоката тиня, докато се добрахме до суха земя. Но тогава растителността стана толкова непроходима, че трябваше да си отворим път с ножовете.

Какъв разкош и великолепиe! Намирахме се под палми тимичо, чиито ветрила лъщяха в бледорозов оттенък. Високо над тях разпростираше своя листвен свод великанът на девствената гора, една могъща сейба. Дървовидна папрат с прекрасни перести листа се бе устремила нагоре към него. А високо по върхарите на сейбата се катереха лиани, опънали се от клон на клон като върви или въжета, по които маймуните, еквилибристи на гората, упражняваха своето изкуство, без да се безпокоят от нас.

Тук и там лианите се спускаха към земята като отвесни пръти или усукани като въжета в причудливи плетеници, а по тях пълзеше нагоре до короната на сейбата един гъстак от пасифлора^[2], обкичена с милиони и милиони червени, сини и виолетови цветове.

Бях изпълнен с удивление от това направо неописуемо великолепиe. Такова нескончаемо изобилие от цветове ми се струваше непонятно. Та това беше буквално един цветен пожар, един цветен пламък, който сякаш се стремеше да достигне небесата! Аз, нищожният земен червей, стоях пред него и под него като Мойсей, когато гласът на Господа прокълкнал от горящия храст: «Изуи общата от нозете си, защото мястото на което стоиш земя е света.»

Не само гигантизмът на този пасифлорен гъсталак, не само чудното великолепиe на багрите упражни върху мен това въздействие, а само обстоятелството, че сега се намирахме във времето на Великите пости. Та нали пасифлорните цветове включват символите на страданията на нашия Господ и Спасител.

Поради голямата жегата сънят беше една задължителна необходимост за нас, ала при гледката на това цъфтящо чудо на Божието всемогъщество ми беше невъзможно да затворя очи. Спътниците ми се натръскаха на земята, закриха лица и ръце заради москитите и скоро потънаха в дълбок сън. Аз седях безмълвно, без да обръщам внимание на жилещите насекоми, и мислех за далечния Сион, крепостта на избавлението, за Гетсимания, за мястото на

разпятието, за скалния гроб и ликуващия вик: «Той наистина възкръсна и не е вече тук!»^[3]

Тогава един крокодил се измъкна на брега и се заприбутва към нас по просеката, която бяхме проправили в храсталака. Като ни съгледа, спря. Изглеждаше, сякаш размисля дали да побегне, или да нападне. Вероятно се реши на второто, защото след къса пауза продължи пътя си. Аз грабнах мечкоубиеца и му пратих един куршум в окото. Той изрева, замята се насам-натам, завъргаля се, докато се обърна по гръб. Беше мъртъв. Един черен кайман с дължина близо четири метра.

Изстрелът разбуди спътниците ми. Пердидо стана и се отдалечи, като с помощта на ножа проникна в шубрака. Той често напускаше бивака без някоя видима причина. После го чувахме в далечината да говори сам със себе си, а когато се връщаше, изглеждаше вътрешно възбуден, но външно по-смълчан и мрачен отпреди.

След като се отдалечи, аз продължих мислите, които преди туй ме бяха вълнували в разговор с тобасите, и накрая откъснах няколко мъченици, за да им обясня значението на отделните части. При това забелязах Пердидо. Той се беше върнал и притаил близо до нас в храсталака, за да ме слуша тайно и внимателно. Изразът на очите му беше съвсем странен. В него бе залегнало, наистина, обичайното презрение, но и нещо друго, което почти бих бил склонен да нарека копнеж. Когато забеляза, че съм го видял, той приближи, откъсна един цвят и попита:

— Значи това цвете било символ на страданията на вашия така наречен Спасител, сеньор?

— Да — отговорих спокойно, — но не на «така наречения», а на истинския!

— Мустачетата означавали камшиците, разделените листа — пиките, венчелистчетата — тръненият венец, петте прашника — раните, плодникът — чашата (с оцета), и трите стълбчета на близалцата — пироните на кръста? Сеньор, това е безсмислица!

Той хвърли цветето на земята и стъпи върху него. Това ме възмути и казах с остър тон:

— Мислете каквото си искате, сеньор, но сега вие стъпкахте с нозете си не пасионарията, а онова, което тя означава!

— Пасионария! — изсмя се она. — Така цветето е наричано само от затънели хора. Вие сигурно все пак знаете, че неговото истинско име е грандилия. Наистина ли сте толкова луд да вярвате на това, което казвате? Страдания Христови? Кой е бил Христос? Един човек като вас и мен! Как може един човек да «душеспаси» цялото човечество! Той е умрял, както трябва да умре всеки. А дето бил увенчал избавителната мисия със своето възкресение, това е... това... това е...

Спря по средата, навярно заради погледа, който му метнах. Аз скочих, застанах непосредствено пред него и запитах:

— Това е... това е... е, какво е?

— Лъжа. Никой мъртвец не възкръсва!

Възнамерявах да му запратя един гневен отговор в лицето, ала се овладях и казах въздържано, слагайки ръка върху неговата:

— Сеньор, мога само да ви съжалявам! Христос е умрял също за вас и също за вас е възкръснал, и бъдете щастлив, че това е така!

— Да бъда щастлив? Защо?

— Защото вие се нуждаете от един спасител навярно повече, отколкото хиляди други хора.

— Аз... аз... аз? — попита той, като отстъпи няколко крачки назад и ми хвърли искрящ поглед от тъмните си очи.

— Да, вие! Що за товар лежи на вашето сърце? Защо толкова често се отдалечавате от нас, за да говорите с мрачния дух, който ви е обсебил? Вие имате нечиста съвест!

— Нечиста съвест? — изшипя онзи към мен, посягайки към ножа си. — Посмеете ли още веднъж да ми го кажете, острието ми ще ви прониже сърцето, без вашият Избавител да може да ми попречи!

— Ба! — отвърнах. — Аз повтарям: Вие имате нечиста съвест; вие носите тежестта на някакво престъпление. За вас избавление може да дойде само от този, когото отричате. Може би дори скоро ще закрещите за избавление, додето езикът ви залепне за небцето. За вас ще настъпи времето на мъките, на най-дълбоките страдания и аз бих желал великденските слова «Христос възкресе» тогава също и за вас да прозвучат!

Той беше станал смъртноблед и се бе вторачил в мен като отнесен. Безкръвните му устни трепнаха, ръката се отпусна от ножа. Но после се съвзе, нададе къс, дрезгав кикот и заговори:

— Вие бълнувате, сеньор, затова няма да водя спорове с вас. Но веднага щом ми се предложи някаква възможност, ще ви напусна, защото се преситих от вашите поучения!

Не счетох за нужно да му отговоря. През следващите дни той повече не говори с мен; обръщаше се към тобасите, когато имаше нещо да каже или пита. Беше неприятен период и аз се зарадвах, когато след много напрежение преодоляхме водопадите и завихме после в Маморе. Тук бяхме вече в област, където човек можеше да се надява да срещне отново хора, и то бели.

Надеждата се оправда още на следващия ден. На едно място, където реката се стесняваше, чухме да долитат удари от брадва и се насочихме нататък. Там бяха вързани няколко лодки, ала на първо време не забелязахме никакъв човек. Слязохме и последвахме една тясна, просечена в подлеса пътека. Тя ни отведе до открито място, възникнало от отсичането на дървета *cinchona*. Тук бе работната площадка на една група каскарилероси.

«Каскарилеро» означава «събирач на кори». Тези хора обикалят из девствените гори, за да събират хининови кори. Работата е свързана с много трудности и може да се върши само от силни, опитни и дръзки мъже. Дърветата се отсичат непосредствено до корените, кората се обелва на ивици и се суши или на слънце, или над огън. В райони, където се отглеждат изкуствени насаждения хининови дървеса, дърветата не се отсичат, а само грижливо се белят корите, което, от само себе си се разбира, е много по-разумно.

Тук имаше двайсетина каскарилероси, които изпървом не ни поздравиха особено дружелюбно. Но когато узнаха, че не сме събирачи на кори, значи не бяхме техни конкуренти, тутакси промениха държането си.

Телата им бяха полуголи, почернели от слънцето с дръзки черти и необикновено силни крайници. Мъжете работеха за един богат предприемач, живеещ горе в Ексалтасион. Бяха струпали значителни запаси и двама от тях още днес се канеха да потеглят към Ексалтасион, за да съобщят това на своя работодател. Пердидо ги попита дали ще пожелаят да го вземат с тях. Те изявиха готовност да го сторят срещу съответно възнаграждение и когато той чу това, изговори първите думи след дългото мълчание към мен:

— Gracias a Dios (Слава Богу), че вече няма да се налага да ви виждам! Надявам се пътищата ни никога да не се пресекат!

— Gracias a Dios! — отговорих усмихнато. — Вие не вярвате в Бога, а все пак го възхвалявате? Вървете си с мир! Аз ви желая всичко добро. Но може би ще помислите върху това, което ви казах!

Той пренесе вещите си в другата лодка и се върна после на работната площадка, където каскарилеросите сега налягаха и насядаха на сянка да отдъхнат, защото вече наближаваше обяд. На мен много ми се искаше да опозная занаята на тези хора и затова попитах дали ще ми позволят да остана няколко дни при тях, на което те с драго сърце се съгласиха.

Един член от компанията беше тръгнал да търси дървета calisaya, от които се получава най-добрата хининова вода. Мъжът се върна. Той видя най-напред мен и тримата индианци и ни подаде ръка. После погледът му падна върху Пердидо. Направи движение на изненада и възкликна удивено:

— Сеньор Риберто! Вие тук, тук, в кинчоанската гора? Нима е възможно?

Пердидо трепна и се понадигна. В продължение на миг изглеждаше също така потресен, както когато му бях говорил за нечистата съвест. После обаче си върна самообладанието и попита спокойно:

— С кого говорите? Вие май ме бъркате с някой друг!

— А, не, не, сеньор Риберто! Нима вече не ме познавате? Та ние се виждахме всеки ден, когато бях ваш съсед. Аз съм Густаво Гора!

— По дяволите! — кресна му тогава Пердидо гневно. — Аз нито се казвам Роберто, нито познавам човек, наричащ се Густаво Гора. Не ми досаждайте!

Той се извърна. Но тогава Гора го улови за ръката и отвърна:

— Вие май не знаете как се говори с порядъчни хора, сеньор! Дори да не бях прав, щях да съм се заблудил поради една наистина голяма и съвсем рядка прилика, което вие трябваше учтиво да опровергавате. А на всичкото отгоре аз ни най-малко не се лъжа. Вие сте младият Риберто, който...

— Стой! — ревна Пердидо. — Нито дума повече, иначе...

— Какво иначе? — попита Гора смело. — Позволявате си да ме заплашвате?

— Да, позволявам си! — кресна Пердидо. — Няма да търпя да ме вземат за друг, който...

Спря по средата, защото се усети, че почти се е издал. Гора довърши прекъснатото изречение с една особена усмивка:

— ... който офейка с цялото състояние на своя баща. Нали това искахте да кажете, а?

Пердидо се изтръгна с яростен крясък от него и измъкна револвер. Само че не се стигна до стрелба, защото аз светкавично сграбчих изотзад ръката, която държеше оръжието, и рекох:

— Тук няма да се стреля, сеньор Пердидо или сеньор Риберто! Сеньор Гора е прав. Вие бяхте груб.

Той се извърна към мен и ревна:

— Пусни ми ръката, иначе е свършено с теб!

Тъй като аз въпреки това го държах здраво, той измъкна с лявата ръка втория револвер. Петлето щракна, но тогава вече Пердидо се срина на земята. Бях го ударил с юмрук по слепоочието.

— Valgame Dios!^[4] — извика някой. — Какъв удар! Мъжът е мъртъв!

— Не — отговорих, — само е зашеметен и след няколко минути ще дойде отново на себе си. Вземете му оръжията, сеньорес, за да не направи някоя беля!

Това стана и двамата каскарилероси, които му бяха обещали да го вземат със себе си, отнесоха за сигурност пушката, револверите и ножа му в лодката.

— Аз въпреки всичко имам право, сеньорес — обясни Густаво Гора. — Той се казва Риберто и е този, когото имам предвид, един мой по-раншен съсед.

— Откъде? — попитах аз.

— От Буенос Айрес. Моят баща беше беден, а неговият — богат; беше banker и много почтен, благочестив мъж. Толкова по-лош беше неговият син, един никаквец, който причиняваше на баща си само мъка и ядове. Един ден старият Риберто трябваше да замине за Рио де Жанейро и по време на отсъствието му синът опразнил касата. Когато bankerът се прибра, този така наречен сеньор Пердидо беше духнал с парите, а скоро се установи, че се бил запасил и с ордери, вексели ли, чекове ли, както им казват там на тези бумажки, за да изтегли и от други селища добри парици. Тези суми неговият баща по-късно трябваше да

погаси и затова банкрутира. Майката почина от скръб, старият Риберто изчезна и повече не се видя, за младия също не бях чувал нищо до днес.

— И вие сте твърдо убеден, че това действително е той?

— Твърдо, бих могъл да се закълна.

— В такъв случай съм радостен, че се отървах от този човек. Най-добре ще бъде да го отнесете в лодката, та да не сме му пред очите!

Двама каскарилероси се заеха да го пренесат. Когато го хванаха, той дойде на себе си, скочи и понечи да посегне към оръжията. Установи липсата им и си ги поиска със заплашителен тон. Но тогава Густаво Гора му даде да разбере:

— Бъдете който си щете, Пердидо или Роберто, това ни е все едно, но тук вече си изиграхте ролята. Оръжията ви са в лодката, а и вас самият ще отведем там. Компанеросите, с които искате да заминете, могат веднага да се заловят за веслата. Така ще се отървем от вас!

Пердидо поиска да протестира, ала беше сграбен и помъкнат от четирима здрави каскарилероси. Като осъзна, че всяка съпротива е безполезна, той се обърна още веднъж и ме заплаши със свит юмрук. Мъжете не се върнаха, преди лодката да е достигнала средата на реката. От тях узнах, че последните му думи били: «Кажете на проклетия алеман^[5], че ако отново се мерне пред очите ми, ще си разчистя сметките с него!»

Преди няколко години бях ходил с един отряд тобаски воини високо горе до Памиа де Салинас, където преживяхме много неща.^[6]

Сега исках да се изкача до тази пампа, за да видя отново местата на тогавашните събития, и моите трима тобаси изявиха готовност да ме придружат. В Кочабамба се снабдихме с добри коне — там те бяха много евтини — и с всичко необходимо за ездата, а после поехме нагоре в Кордилерите.

Застане ли човек на най-долната тераса на Андите и отправи назад поглед, той ще се плъзне свободно надолу по вълните на хълмистия ландшафт до низината, която като безгранична повърхнина се шири до далечния небосклон. Равнината е залята от огнените лъчи на тропическото слънце и протяга хиляди невидими ръце, за да смъкне странника отново при себе си.

Но тук, горе, гърдите дишат здравословен, животворен въздух, освободен от лъха на треската от низината. Тъмни горски масиви се редуват с открити зелени пампаси, които отморяват окото и повече напомнят на европейца за родния край от крайречните гъсталаци на низината или пък високо разположените върху планинските плещи пусти територии на пуната.

Хората, живеещи в подножието на Кордилерите, надалеч от съобщителните транспортни артерии, си строят малки едноетажни, покрити с палмови листа, къщи, които са правилно разположени край голяма, открита площ.

Всяка от тези къщички си има градина, зад която се намират нивята, подсигуряващи препитанието на монтанерото^[7].

Понякога се срещат оградени ливади с пасящи потях стада, чийто собственик се ползва с реномето на богат човек.

Монтанерото е простоват мъж, ала същевременно много учтив и горд — като всеки испанец. Той живее като фрайграф^[8] и се счита за по-добър и щастлив от жителя на лежащата ниско под него равнина. Аферите, при които там долу често се заплаща с човешка кръв, с нищо не го засягат, но му е приятно, когато понякога някой се изкачи при него и му разправи какво става из низината и как се бият и сдобряват там хората.

Обикновено някой комерсианте, търговец, отнася на жителите на височините произведенията на индустрията, които са необходими там горе, но не могат да бъдат изработени. Така че по отношение уважението, на което се радва един комерсианте, той в никой случай не бива да бъде сравняван с нашите амбулантни търговци. О, не! Той е кабалеро във всяко отношение и като такъв е уважаван и почитан от всекиго. А дето иска да спечели пари, ни най-малко не вреди на престижа му, и ако се случи да пробута на някоя хубавичка монтанера лошокачествен накит като добро злато, то при следващото му посещение работата минава на шега и приятелството си остава.

Тази чудесна сговорчивост се губи единствено когато няколко комерсиантес се срещнат при някое селище, където са наумили да завъртят търговия. Тогава се проявява лютата завист и гордите кабалерос се преобразяват в обикновени бойни петли, нахвърлящи се яростно един към друг.

Фрутобабма беше едно такова селце, което достигнахме в навечерието на Връбница. То се състоеше от може би дванайсет или четиринайсет къщи, които, както бе описано по-горе, образуваха един четириъгълник около площада. Градините пъстрееха в разкошни цветя, а зад тях се простираха красиви портокалови горички, граничещи от своя страна с житните нивя. Един орляк дечурлига се втурна с ликуващи викове към нас; радваха се, че пристигат външни хора. Ние ги запитахме за кръчмата, и чухме, че тя тук носеше много по-достойното име «посада»^[9].

Съдържателят се наричаше дон Херонимо да Магуйо. Неговата къща беше най-голямата в селото. Вярно, също едноетажна, но много издължена, поради което и притежаваше две врати. Дон Херонимо ни посрещна с горда любезност и осъзнато достойнство, както един крал посреща своите гости. Когато го попитахме дали бихме могли да пренощуваме при него, той ни предостави на разположение целия си дом, цялото свое състояние. Аз поясних, че ще се задоволя с една стая за четиримата и един корал^[10] и царевичен зоб за конете.

— Влезте в общия салон, сеньорес — каза той, — и потърпете две минути, докато приготвят вашата сала!

Значи щяхме да получим «сала», зала! Ако вече не познавах тукашните порядки, щеше сигурно да ме хване страх за плащането.

Общият салон се състоеше от хладно помещение с трамбован под, една маса и няколко стола. Отворите за прозорци бяха облепени с намаслена хартия. На моята молба за някакво ядене и питие съдържателят заяви, че при него можело да се получи всичко, което е по човешките възможности, но при по-нататъшното питане се оказа, че тези човешки възможности се простират само до чаша мате¹ и някакво много жилаво асадо².

Естествено, трябваше да се примирим с обстоятелствата.

Един пеон бе отвел конете ни в корала. Аз излязох да ги нагледам. За тях се бяха погрижили по-добре отколкото за нас. Имаха вода, трева и царевица в изобилие. После направих с моите тобаси една разходка из селото. Жителите се стягаха за утрешния празник Връбница. Дори най-малката колиба беше украсена с върбови клонки, каквито тук действително се намираха евтино. Сетне се върнахме в посадата и узнахме, че нашата сала още не е съвсем готова. Накрая, след дълго чакане, пеонът дойде, за да ни я покаже. Трябваше да

влезем през втората врата на къщата и се намерихме в малък, съвършено празен коридор, от който ни лъхна ужасяваща миризма. Кой знае какво бе лежало тук и е било разчистено заради нас! Беше безсмислено да питам, затова казах на пеона, че предпочитаме все пак да спим на открито зад къщата. Той направи едно много достолепно движение с тялото, отметна глава и рече:

— Сеньорес могат да постъпят както си искат, но тази сала е ангажирана за тях и трябва да бъде платена.

Междувременно се бе стъмнило. Ние бяхме яли и понеже бяхме уморени от днешната дълга езда, помъкнахме седлата и постелките си зад къщата, увихме се в пончосите^[11] и заспахме, без да се смущаваме от врявата на празнично настроените селски жители.

Смеховете, крясъците, виковете и песните не ме безпокояха. При такава олелия един прериен ловец може съвсем добре да си спи. Но малките характерни шумове, на които друг изобщо не би обърнал внимание, могат да го пробудят и от най-дълбокия сън. Така стана и тук. Аз се събудих внезапно през нощта; бях чул нещо, без да знам какво. Ослушах се. Цялото село тънеше в дълбока тишина. Хората от Фрутобамба бяха отишли да спят. Бяхме във времето на пълната луна, която стоеше високо в небето и ярко осветяваше околността. Но аз не можех да видя нищо, което да е могло да ме смути.

Вече се канех да отпусна отново глава, когато до ухото ми дойде странен звук. Беше като болезнен вик от дълбока яма. След малко го чух отново, и то по-продължителен отпреди. Идваше отгоре, не отдолу. Ние лежахме до задната стена на къщата, в която точно над мен се намираше един прозорец, разбира се, прозорец според тамошните понятия. В действителност това бе една толкова малка дупка в дувара, че човек дори главата си не можеше да провре през нея. Припомних си, че нашата «сала» имаше един такъв прозорец, и като премислих обстановката, стигнах до извода, че лежим точно под него. Дали не беше се сдобила с друг собственик? Отново се разнесоха жалните звуци. Аз станах и пристъпих до отвора, но така, че да не мога да бъда забелязан отвътре. Там някой ходеше напред-назад, но свещ не гореше. И сега долових ясни думи. Няколко човека ли се намираха в салата? Или мъжът разговаряше със самия себе си?

— О, майко, майко! — въздъхна. — Мъртва... мъртва... мъртва! Que angustia, ay, que martirio! (Какъв страх, какво мъчение!) А татко,

татко! Жив ли е още? И него ли съм убил? Защо не го намирам? Ah, que desgracia, ay, que pena! (О, какво нещастие, о, каква болка!)

Мраз ме полази по гърба. Мъжът там вътре беше терзан от съвестта си. Или пък беше някой умопобъркан, който си създаваше мъченията във въображението?

Заслушах се и чух по-нататък:

— О cielos, cielos, cielos! (О, небеса, небеса, небеса!) Престъпление, престъпление! За... за... за... избавление да крещя... езикът... езикът... залепне за небцето! О, desdichado de mí! (О, аз, нещастникът!)

Що за думи бяха това? Та нали така бях казал аз на Пердидо! Нима беше той? Неговият гняв към вратата само една ужасна маска ли беше, под която мъченията на разкаянието разравяха душата му?

— Смъртта на кръста, смъртта на кръста! — прозвуча отново. — За кого, за кого? За мен? Безумие... безумие! Възкресение? Христос е възкръснал? Ха-ха-ха-ха!

Смехът прозвуча толкова безумно и същевременно толкова безутешно, че отново ме побиха тръпки. Бавните стъпки с подрънкващи шпори отекваха отново и отново, а между това мъжът въздишаше и стенеше сърцераздирателно. После той внезапно изпищя, сякаш, някакви железни пръсти се бяха вкопчили в сърцето му:

— Пердидо! Ел Пердидо! (Блудния!) Така се казвам, така е вписано в паспорта ми! Кой ли ще ме нарече Халядо, Халядо (Отново намерен)? Aleman maldito! (Проклет немец!) Твоето жило е това, твоето жило, да, твоето!

Сега вече не можеше да има никакво съмнение, това беше Пердидо! Каква случайност! Как се беше озовал той тук? Засега ми се струваше безсмислено да подслушвам по-дълго угризенията на неговата съвест. От думите му можеше да се заключи, че се е отказал от истинското си име заради кражбата. Воля на Провидението било да получи по някаква инстанция паспорт на името Пердидо и това обстоятелство започваше да го измъчва и съсипва. Аз си легнах и се увих заради нощната хладина в пончото си, ала Минаха часове, преди отново да заспя. Ето защо не се събудих навреме, а ме разбуди тобът Мануел. Разказах на тримата спътници, че Пердидо се намира в посадата. Тогава Матео попита настойчиво:

— Ще продължим ли ездата?

— Естествено! — усмигнах се аз.

— Но кога? Нека най-добре потеглим веднага, за да не ни види този човек.

— Най-напред ще вземем участие в богослужението, а после ще останем да почиваме тук до утре. Страхуваш ли се от Пердидо?

— Не. Но той те мрази и се закле да ти отмъсти. Навярно няма да посмее да те нападне открито, но ще стреля по теб от засада.

— Ами! Аз ще бъда нащрек! Бъди спокоен!

Доблестният тоба трябваше да се задоволи с това. Ние влязохме в общия салон да пием мате. Още не бяхме свършили и дойде Пердидо. Личеше му, че е будувал половината нощ. Като ни съгледа, той стрелна ръка към ножа и избълва едно проклятие, ала се размисли и пак излезе.

Вън прозвучаха изстрели, беше салютна стрелба за започване на празника. Колибите на селото бяха празни, тъй като жителите се намираха на открито. Неколцина тръгнаха да посрещнат странстващия Патер от Кочабамба, който искаше да дойде, за да проведе литургията. Той пристигна като някой пророк от Стария завет — сериозен мъж с власеница и дълбоко хлътнали, отчуждени от света очи. В средата на открития площад беше измайсторен малък върбов олтар. Всеки имаше в ръката си светена върбова клонка. Богослужението беше просто, както си го бях представял за малката енория на тази усамотена местност, ала за мен този празник Domingo de ramos, Връбница, ще остане винаги в паметта ми по-ярко от някои други, при които празничната радост се е задушавала под неспокойствието и работата по тържеството.

Аз на драго сърце щях да побеседвам с патера, ала той трябваше бързо да замине за едно друго село, отдалечено на няколко часа път. Успях само да му стисна ръката и да му благодаря.

Бяхме поръчали обяд и получихме от съдържателя обещанието, че той щял да бъде истинско пиршество. Когато влязохме в общия салон, Пердидо седеше при масата и погледна подигравателно ухилен към мен. Понеже, когато преди ние бяхме седели на това място, не беше приближил, си мислеше, че след като сега той седи тук, ще се върнем. Аз обаче седнах, сякаш той изобщо не съществуваше. Това го ядоса и той подхвърли присмехулния въпрос:

— Е, сеньор, виждам, че отпразнувахте Доминго де рамос с тези духовно надарени селски люде. Аз оставам с усещането, че вие сте магарето, на което празникът Връбница влезе тук победно. Защото навремето имало магаре, нали?

Аз знаех как съвестта го бе измъчвала нощес и поради това отвърнах с пълно спокойствие:

— Не можете да ме оскърбите, сеньор Риберто. Вие сте един...

— Не се казвам Риберто! — пресече гневно той думите ми.

— И все пак напразно търсите своя баща, стария banker Риберто! Той се изплаши.

— Кой... кой... кой ви... — пропелтечи.

— Това е без значение, с една дума, знам го. Вие сте онзи блуден син, тласнал майка си в смъртта и баща си в немотията. Любовта на майката е безгранична, а дори и най-строгият баща може да бъде милосърден. Двамата вероятно биха ви простили, ала вие не можете да ги помолите за прошка. Обърнете се към Спасителя на света, който единствен е в състояние да ви спаси! Днес е Доминго де рамос, Неделята на върбовите клонки, които са символ на мира, на сдобрението. Помирете се с Небесния съдник и после съвестта няма да ви гони нощем от постелята, за да ридаете за прошка и избавление! Не чакайте докато езикът ви залепне за небцето и вече не можете да молите за милост!

Устата му се отвори, очите му сякаш щяха да изскочат от орбитите, а лицето му се обагри от нахлулата кръв в синьо-червено. Той се надигна от стола си, пронизвайки ме с поглед, подпря се тежко с две ръце на плота на масата и понечи да заговори, но не успя. После избълва:

— Perro maldito! (Куче проклето!) За това ще ми платиш с живота си!

Спусна две ръце към колана, но аз стоях изправен пред него, улових го за мишниците, притиснах ги здраво към страните му, от което той изстена, и му казах:

— Ако някой има нещо да плаща, то това сте вие, Риберто. Ако исках...

Не можах да продължа по-нататък, бях прекъснат. При сцената, която се разиграваше в стаята, не бяхме обърнали внимание, че вън

бяха пристигнали и слезли няколко ездачи. Сега те влязоха. Като видяха, че съм сграбил Риберто, се развикаха ухилено:

— На, una gina, una pendencia! (Аха, сбиване, тупаница!)

Те се сбутаха насам да гледат. Аз стоях с гръб към вратата и сега обърнах глава. Тогава един от тях се провикна:

— Hola, ea silencio, el rastreador de las Salinas! (Ей, тихо тук, това е скаутът от Салинас!) Той изстрелва сто куршума от цевта си, без да зарежда, и поваля на земята най-силния враг само с гол юмрук.

— Вие, изглежда, ме познавате, сеньор — попитах. — Къде сте ме виждали?

— В Тукуман, когато се върнахте със сеньор Монтесо и неговите йербатероси^[12] от Соленото езеро на Пампа де лае Салинас.

— Но аз не ви познавам!

— Не. Аз стоях надалече и не можах да говоря с вас, сеньор.

Хората слушаха, изпълнени с почителност. Сега аз пуснах ръцете на Риберто и му казах:

— Вече би трябвало да знаете, че не можете да се изправите срещу мен. Нека това ви послужи за урок!

Мимолетна червенина пробяга по лицето му. Той ми хвърли един поглед на дива омраза, извърна се и поиска да излезе. Тогава на пътя му се изпречи един от новодошлите и каза:

— Току-що узнахме, че тук се намира комерсианте на име Пердидо. Вие ли сте това?

— Да — отговори мъжът.

— В такъв случай ви забраняваме да въртите тук търговия. Ние също сме комерсиантес и упражняваме съвместно своя занаят.

— Вие не можете да ми забраните!

— Мислете каквото си щете, а ние ще направим каквото сме наумили, ако не се подчините!

Пердидо излезе. Те го последваха и продължиха във разпавията. Бяха ми оказали високо уважение, което обаче не ми пречеше да ги считам за това, което бяха. Изглеждаха като типични безделници.

Значи не бях се заблудил, когато приех, че Пердидо е търговец. Той беше прахосал откраднатото състояние на баща си и сега трябваше да се препитава по този начин. В днешния ден впрочем и бездруго нямаше да може нищо да продаде, защото религиозните жители биха

сметнали завързването на гешефти днес за светотатство спрямо светия Доминго де рамос...

Тримата дошли по-късно търговци, изглежда, все пак бяха сплашили Пердидо, защото той не предложи, както забелязах, стоките си и в понеделник. Да, даже не ги разопакова. Както по-късно чух, те бяха само в накити, с каквито жителите на този край обичаха да се кипрят. Намираха се в двата пакета, които беше донесъл в нашата лодка.

Затова пък толкова повече живот внесоха другите трима в селото. Те не тръгнаха да продават от къща на къща, а устроиша пазара си пред посадата, което означаваше за съдържателя клиенти, т.е. печалба. Доброто настроение, което той придоби, се превърна в негов издайник: сервира ястия и питиета, каквито преди това бе твърдял, че не притежава. Ние дори успяхме да купим от него на ниска цена бутилка хубаво вино «Каята».

Пердидо се беше оттеглил унило в своята «сала», а аз се разходих в късния следобед из околността на селото, както бях направил ден преди това. При връщането ми вечерта беше тъмно, понеже луната още не беше изгряла. Като всеки уестман, имах навика да стъпвам тихо, затова и сега не беше лесно да се чуят крачките ми. Искях да нагледам конете и като стигнах задния кирпичен дувар, се приготвих просто да се метна през него, за да не обикалям още два ъгъла. И тогава чух зад този дувар, значи във вътрешността на корала, приглушени гласове. Звучаха така тайнствено, че се заслушах. Но понеже хората не говореха високо и дуварът се намираше между тях и мен, можех да разбирам само отделни думи от техния разговор.

— Трябва все пак да се уговорим... не става при другите... дадох ти знак насам... още тук останат?

— Да, този растреадор ще тръгне по-напред... принудени да чакаме... другият после ни е в кърпа вързан.

— ... иска много вероятно да издебне растреадора. Пита ли съдържателя накъде ще язди този?

— Към Пампа де лас Салинас... точно също нашият път... стария червен гамбусино срещне... дяволски попречи... лесно би могло да не стане нищо от работата.

— Би било направо фатално. Типът трябва да е събрал страшно много злато и ако този път... то не бива да опитваме пак в рамките на

години.

— Правилно! Значи ние трябва... растреадорът да не ни се изпречи на пътя. А ако... ще бъде просто застрелян.

Сега те се отдалечиха. Аз побързах да заобиколя задния ъгъл и да стигна до предния, където спрях и зачаках. Когато излязоха от корала, се промъкнах зад тях и видях, че бяха двама от комерсиантесите, докато третият, който ме бе разпознал като растреадор, междувременно бе зает при стоките.

Далеч не всичко бях разбрал и поради това не можех да знам дали заключението ми е правилно.

Аз трябваше да се махна, защото «бях на пътя» на комерсиантес. Пердидо искаше да ме издебне. Някакъв стар червен гамбусино^[13] се намираше в опасност. Това беше всичко, което знаех, но то беше твърде малко. През цялата вечер бях много внимателен, ала не успях нищо повече да узная. Пуснах в ход тобасите си, но и това беше напразно. За някакъв червен гамбусино никой не знаеше нищо. Трябваше да изчакам развоя на нещата.

Селските жители си отидоха късно по къщите, комерсиантес легнаха да спят, а ние ношувахме както вчера зад къщата. Нямаше нищо необичайно за отбелязване, освен дето Пердидо пак простенваше известно време в своята сала, както и вчера.

На утрото комерсиантес изнесоха масата от общия салон на открито и насядаха край нея да пушат, пият и играят. Пердидо се притаяваше от едно място на друго, за да ни наблюдава, както много добре забелязах. Ние обаче скоро потеглихме. За съжаление, бяхме принудени да спрем недалеч от селото, понеже моят кон започна да накуцва. Прегледах крака и открих в средната част на копитото едно гнойно образувание, което отстраних с ножа. Вярно, можехме да се надяваме, че след два дни вероятно ще можем да продължим ездата, ала случаят беше крайно неприятен.

Но какво да правим през това време? Селото не ни предлагаше нищо особено и тъй като и тук, както и там, щяхме да спим на открито, счетох за най-лесно веднага да се установим тук. Какво бяха наумили комерсиантес не знаех, а и да го знаех, не можех да попреча. Мен ме заплашваше опасност от страна на Пердидо. Е, с него все щях да се оправя!

Избрах за бивак едно място, където имаше малко поточе и достатъчно паша. Разположихме се в заслона на няколко скали. Скрити зад тях, можехме да виждаме лежащия между нас и селото участък. Зададе се един ездач. Когато приближи достатъчно, разпознахме Пердидо. Той не ни видя, преди да завие край скалите. Лицето му показва, че му е крайно неприятно, дето е забелязан от нас. Продължи да язди в права посока, докато изчезна след известно време зад хоризонта. Бях убеден, че ще се върне в селото, за да се промъкне през нощта до нас. По тази причина потърсихме, когато започна да се стъмнява, една малка горичка от дървета калисая, която беше отдалечена на половин час и ни предлагаше сигурност.

На следващото утро се върнахме при скалите и имаме удоволствието отново да видим как идва Пердидо. През нощта той не беше ни намерил тук и сега сигурно здравата се е учудил, че ние все пак си лагерувахме на същото място. Мина с коня си край нас както вчера, без привидно да ни обърне внимание. Вечерта ние отново отидохме в калисайската горичка. Денем се хранехме от месото на пампаските зайци, каквито тук имаше в изобилие.

Четвъртък сутринта можехме най-сетне да потеглим, защото кракът на коня беше добре заздравял. Намирахме се още на боливийска територия. Там има области, в които човек може само за два дни да достигне от горещата зона до зоната на вечния сняг. Нашият случай не беше такъв, но промените на въздуха и топлината, на картината на цялата природа си бяха значителни. Изкачвахме се от мястото на долинните стъпала към пуната^[14].

Колкото по-високо се изкачвахме, толкова по-хладно ставаше, а разредеността на въздуха се отразяваше особено на конете ни. Нямахме вече полегати хълмове, заоблени била. Стръмни скалисти ридове струпваха грамадите си край нас, между които водеха клисури, често предлагащи място само за двама ездачи. После отново имаше гигантски купища отломъци, които създаваха впечатление, сякаш няколко планини са били задрънати една срещу друга и са се разпукали на неизброими късове. Тук беше много трудно да се напредва.

Трябваше да се изкачим високо горе до една продълговата долина. Ако я следвахме, можехме да се спуснем после от другата страна по Великден до Пампа де лас Салинас.

В тази територия изцяло липсват дървета, могат да се видят само треви като варета, валериана и хентиана и много рядко храсти. Но затова пък често се срещат диви ангорски кози.

Беше Разпети петък вечерта, когато, уморени почти колкото конете, се оглеждахме за някое място, което да ни подsigури завет през нощта срещу пронизващия студен вятър. Яздехме покрай един почти отвесно спускащ се скат, когато внезапно спрях коня си, защото над нас прозвуча звънът на камбанка, а после чух един благозвучен глас да изрича ясно и бавно странните молитвени слова:

«Muchaycus cayki Maria Diospa gracianhuan huntascam canki. Apinchik Diosmi camhuan huarimi cunamanta collananmi canki. Uicsaikimante pacarimuk Yesu huahuaykiri collananrakmi. Oh Santa Maria virgen Diosma maman, nosaycu huchasapa cunapak muchapuchuaycu cunan huanuy hiycu pacharipas. Amen.»

Човек може да ей представи колко се удивих. Това беше езикът на инките, древноперуанските синове на слънцето, дворцовият език на една велика и невероятна култура, чиито колони отдавна лежат в развалини! И какво означаваха думите? Това беше «Аве Мария», съвсем точно и буквално! Богомолецът трябва да бе християнин, но потомък на децата на слънцето. Когато отзвуча третото «амен», аз повиках. Мина известно време, докато в отговор отекна:

— Кой е там долу?

— Един добър християнин, чужденец от Европа, който би желал да благодари за вечерния камбанен звън.

— Сам?

— С мен има трима индианци тоба, на коне сме.

— Останете там долу и чакайте!

Гласът, който ми отговори, беше друг, не онзи, дето се бе молил преди малко. Значи най-малко двама души се намираха горе на скалистите зъбери. Слязохме от конете и зачакахме. След може би десет минути иззад намиращия се пред нас скален тъгъл се появи един мъж. Беше босоног и гологлав и носеше дълга, кафтаноподобна одежда, от чиято връв на кръста висеше молитвена броеница. Дълга, снежнобяла коса се стелеше на вълни по гърба. Той ни огледа, особено мен, е остри, строги очи и после попита:

— Вие сте европейец, сеньор? Как се казвате?

— Моето същинско име навярно няма да ви бъде от полза — отговорих аз. — Тук, изглежда, хората ме наричат Растреадор да лас Салинас.

— Hala! (Хей!) Тогава вие сте алеманът, който обезвреди Ел Сендадор при Пампа де лас Салинас?

— Да.

— Бъдете добре дошъл, сеньор! Пристъпете по-близо, за да ви отведа в нашето монашеско обиталище!

Той ни поведе край споменатия ъгъл. Там скалата беше разделена до голяма височина; долу цепнатината беше изпълнена със скални отломки. Беше истинско изкуство да се мине по тях с конете. Дойде и още един помагач, един също такъв белокос старец, но облечен по маниера на кордилеросите.

— Това е моят приятел и брат Олео, чиято молитва чухте — каза първият. — По-рано той е бил наричан Червения гамбусино.

Каква среща! Удаваше ми се възможност да предупредя стария златотърсач!

Зад сипея процепът се разширяваше до едно подобно на двор пространство, в което имаше две питомни лами. Бяха струпани големи купчини трева от пуната. За конете ни имаше и място, и фураж. Свалихме юздите и седлата, погрижихме се за необходимото и бяхме отведени до най-задния ъгъл на двора. Там, по гърба на скалата, поемаше една тясна, но сигурна пътека, която свършваше горе в пещероподобна дупка, достатъчно голяма да побере двайсетина човека. До нея имаше второ, по-малко отделение. При предния отвор на пещерата, точно над мястото, където бяхме спрели долу до скалата, беше изправено високо разпятие, а странично висеше малката камбанка, чийто глас бяхме чули.

Старият инка отиде в съседното помещение, за да се погрижи там за нашата постеля. Другият каза:

— Сеньор, ще трябва за днес да ни извините. Аз имам да се покая и помоля, а днес е най-великият, най-сериозният ден на годината. Но утре съм изцяло на ваше разположение. Там вътре са спалните ви, където също ще се нахраните.

— Благодаря, достопочтени — отговорих. — Днес е Viernes santo (Великия петък), в който Христос е умрял, така че ние няма да ядем и пием.

Той кимна одобрително с бялата си глава, а аз продължих:

— Мога ли, за да не ви смущавам по-късно, да ви съобщя нещо важно?

— Разбира се, сеньор Растреадор.

— Ще дойдат трима комерсиантес, които аз подслушах. Те, изглежда, са хвърлили око на стария гамбусино, за когото мислят, че има много злато.

Една тъжна усмивка премина по неговото старческо лице, когато отговори:

— Злато и все злато! Това е Дяволът, чиято жертва стават толкова много хиляди души. Но при нас те нищо няма да намерят.

— Въпреки това ви моля да вземете мерки. Те заплашват неговия, а навярно и вашия живот.

— Моят живот е в Божията ръка като някоя огряна от слънцето прашинка, която за миг идва и изчезва. Успокойте се! Без наша воля никой чужд човек не може да дойде толкова близо до нас, че да ни навреди! Уморен ли сте, сеньор?

— Да — казах повече от желание да се съобразя с него.

— Тогава по-лесно ще ми простите, че ви моля да отидете да почивате. Законите на тази скална килия са строги.

Той посочи тръстиковата рогозка, която делеше второто отделение от първото. Там имаше четири постели, приготвени от суха трева, и една непретенциозна лампа от тиква, нищо повече. Гамбусиното, който беше запалил мълчаливо лампата, ни пожела «*buenas noches*» (лека нощ) и си тръгна. Останали сами, ние си легнахме.

Кои бяха тези двама странни мъже? Гласът, очите и характерно хлътналата основа на носа на белия ми се струваха познати. У кого ли бях виждал вече подобни черти?

Бяхме угасили лампата. Тобасите спяха. Аз лежах, без да мога да заспя, на постелята, мислех и премислях. Гамбусиното беше легнал, както на сутринта разбрах, долу при нашите коне. Старият бе останал сам горе. Аз чувах приглушения му глас. Той се молеше без прекъсване. Често прозвучаваше дълбока въздишка. Някаква вина ли му тежеше? Някой грешник като Пердидо ли беше? Аз го чух да изрича седемте слова Христови на кръста. Последното промени в: «Кога ще се свърши, кога ще се свърши?»^[15]

Денят на смъртта на Господ беше и за него един тежък ден. Можеше ли да знае, че този, за когото страдаше, днес бе имал един също така тежък Viernes santo!...

Събудих се едва при шума, който моите добри тобаси причиняваха. Станах и отметнах малко рогозката. Двамата старци седяха пред пещерата, ярко огрени от утринното слънце. Излязох при тях и те ме поздравиха радушно. Получихме вода за миене и пиене, а после тиганици, изпечени от брашното на собственоръчно счукани бобени зърна. На моя въпрос как да го наричам, старият отвърна:

— Падре Десградиадо^[16] сеньор! А сега ми разкажете за тримата комерсиантес, които се канят да ни нападнат!

Направих го, доколкото нещата касаеха гамбусиното. Какво иначе още бях подслушал, пропуснах, защото не му беше тук мястото. Когато свърших, той рече със същата усмивка като вчера:

— Нека тези хора възнамеряват каквото си искат, те са безопасни за нас. Аз през цялата тази нощ мислих за вас, сеньор. Вие сте европейец, немец и навярно сте се скитали надалеч. Вероятно ще можете да ми отговорите на един въпрос, който отдавна тежко лежи на сърцето ми. Известно ли ви е името Монако?

— Да. Аз дори съм бил веднъж там.

— За да играете?

— Не, исках само да проуча тази преизподня с нейните низвергнати ангели и стократни дяволи.

Той дълго гледа надолу пред себе си — сигурно му беше трудно да говори, после каза:

— Аз по-рано често четях и слушах за това място. Там много хора се самоубивали. Мислите ли, че тези смъртни случаи се регистрират?

— Хм-м, вероятно, но може би не всичките.

— А дали човек би могъл да разбере нещо за конкретен случай?

— Това не е невъзможно. Но трябва да се знае името и съответните данни.

— И към кого би трябвало да се обърне човек? Едно писмо едва ли би било достатъчно?

— Надали. С тази работа би трябвало да бъде натоварен някой благонадежден мъж. Ако аз, да речем, трябва да получа една такава

информация за вас, бих могъл да се прибера в Германия през Италия и така много лесно ще мога да се отбия пак в Монако.

— Вие, сеньор... наистина ли, наистина ли? — попита бързо. — Бихте отишли в Монако, за да направите издирване?

— Да, на драго сърце!

Той закричи в най-голяма възбуда нагоре-надолу в пещерата. Този изпостелял от дълбока скръб, пост и самоизтезание мъж ми се бе струвал много по-грохнал и болнав. Той спря пред мен, като че бе взел някакво бързо, твърдо решение.

— Кой съм аз, вие виждате: един самотен, сломен старец! Кой бях, ще узнаете: банкерът Риберто от Буенос Айрес. Моят единствен син обра касата ми и замина през океана за Франция и Италия. В Монако той проиграл всичко, всичко, това е съвсем сигурно, а после трябва да се е самоубил. Майка му почина от мъка, а баща му стана каещ се грешник, та да поеме върху себе си част от вината за самоубийството и убийството на майката...

Той прекъсна и се извърна, за да овладее вълнението си. Моето предчувствие не беше ме измамило. Та ето откъде, значи, приликата, основата на носа, очите, гласът! Трябваше да утеша стария, който се бе нарекъл Падре Десграсиано, но много предпазливо. Той не биваше да узнае всичко изведнъж. Синът и сега си беше злодей. Но той търсеше баща си и ако го намереше, това можеше да стане причина за коренна промяна, за започване на нов живот.

— Ще запомните ли това, сеньор? — попита старият. — Аз ще ви съобща също и времето. Трябва да знам дали той тогава действително се е самоубил.

— Аз не се нуждая нито от времето, нито от нещо друго — заявих. — Името е достатъчно. Не е необходимо също и да ходя до Монако.

— Не? Не? — попита той, като ме погледна с проблясъка на някакво предусещане.

— Не. Аз случайно чух да се говори за този случай, а после...

— После? По-нататък, по-нататък!

— Най-напред чух, че не се е самоубил!

— Не, не, не! — прозвуча задъхано.

— Навярно са му останали достатъчно пари, защото е успял да се измъкне от пъкъла. После е проявил разумността да се върне в

Америка.

— Вър... вър... вър... не! — изговори със запъване бащата. — Боже мой! Знаете ли го съвсем точно, сеньор?

— Да. Аз дори разговарях с него и... за жалост не мога веднага да се сетя. Трябва да ми дадете време. Нека засега ви е достатъчно, че той е жив. Вероятно ви е търсил и е искал да ви помоли за прошка, но не ви е намерил. Но едва ли бих повярвал, че ще му простите това тежко престъпление!

— Да не простя? Боже Господи, Боже Господи! Какво знаете за бащиното сърце, сеньор! Аз бих желал... — Той се прекъсна. Долу от скалата се донесе остро изсвирване. Гамбусиното пристъпи непосредствено до ръба на пещерата и попита кой е долу.

— Трима комерсиантес — гласеше отговорът, — които искат да предадат подаръци на гамбусиното.

— Това са нехранимайковците — рече старият инка. — Ще ги отпратя!

— Почакайте още! — отговорих аз. — Искам първо да ги видя.

Подадох глава над ръба на пещерата и погледнах надолу. Да, това бяха тримата комерсиантес, но с четвърти, свободен кон. Беше животното на Пердидо, познах го и се изплаших.

Убили ли го бяха? Тогава бащата губеше за втори път сина си. Не трябваше да се чака, а да се действа колкото може по-бързо.

— Накарайте ги да слязат от конете и да дойдат в двора — казах. — Конете обаче нека останат отвън.

— Но... — поиска да отвърне гамбусиното.

— Тихо, сеньор! Касае се за един скъпоценен човешки живот, скъпоценен за вас, сеньорес, Падре Десграсиадо нека остане тук, гамбусиното да ги пусне да влязат. Останалото ще извърша аз с тримата тобаси.

За да пресека всяко възражение, избутах гамбусиното напред и навън върху скалната пътека. Той слезе, ние го последвахме и спряхме зад ъгъла. Бях взел със себе си карабината «Хенри». След късо време гамбусиното се зададе с комерсиантесите, катерейки се през отломъците. Веднага щом се намериха в двора, аз изскочих напред, заех изхода, така че не можеха да се върнат, и насочих карабината към тях.

— Valgame Dios, el Rastreador! (Боже, опази ни, Растреадора!) — извика един от тях.

— Да, аз съм — отговорих. — Ръцете високо, иначе стрелям!

Те не посмяха да се бавят и послушно задържаха ръце високо над главите. Тобасите трябваше сега да им изземат оръжията и да опразнят всички джобове. Безделниците поискаха да се оплачат от това отношение, но аз им заявих:

— Кротко! Аз ви подслушах в неделя вечерта, когато говорехте в корала за плановите си. Знам всичко, също и какво гласите тук. Къде е сеньор Пердидо? Това е неговият кон.

— Той яздеше с нас, но слезе и ни помоли да вземем коня му, щял да дойде по-късно.

— Я измислете нещо по-убедително! Нямам никакво желание да си губя ценното време с вас! Едно открито признание би могло да ме настрои по-меко. Пригответе се за езда, сеньор гамбусино! Трябва да ме придружите!

Поканих него, защото той по-добре познаваше околността от моите тобаси. Комерсиантес бяха вързани и хвърлени на земята, конете им — прибрани вътре. Когато Падре Десграсиадо чу, че двамата се каним да потеглим, поиска да знае защо, но аз му обясних кратко, че се касае за спасението на един ограбен.

— Тогава побързайте — настоя той сега. — Може би ще го намерите още жив. За жалост бяхме смутени точно когато говорехме за моя син. Вашата новина беше за мен след вчерашния скръбен ден една истинска радостна вест.

— Ако пожелае Бог, и тук ще настане Великден.

Изведохме конете и започнахме да яздим обратно по дирята на комерсиантес. По скалистия терен тя лесно можеше да бъде изгубена, но ние успяхме да се придържаме по нея.

Няма да отивам толкова далеч, че да описвам подробностите от нашето търсене. Пердидо беше последвал мен, а комерсиантес — него. Видях по следите къде го бяха настигнали, после една следа тръгна към някаква скална стена, от която по-рано се е сривал малък водопад, отклонен после по някаква случайност. Водопадът беше издълбал дълбока, подобна на кладенец, дупка и в тази дупка бе тикнат Пердидо — до над колене в леденостудената вода, ограбен, с вързани ръце и крака. Бяха го спуснали с помощта на ласо и затулили отвора с камъни.

Костваше ми немалко усилия да го измъкна. Изплаших се, когато го видях после. Не беше ранен, но смъртният страх и продължилото часове принудително стоене в ледено студената вода не бяха останали без последствие. Той бълнуваше и всяка трета дума беше Виернес санто (Разпети петък).

Както по-късно узнах, през двата дни, когато сме лагерували в близост до селото, той въпреки забраната на своите конкуренти развъртял търговията. Тримата комерсиантес се нахвърлили върху него, набили го и го прогонили. Пердидо обаче се върнал още веднъж и за отмъщение изхвърлил част от стоката на своите врагове в реката. По тая причина и нечуваната жестокост на комерсиантес.

Нападението станало вчера вечерта и оттогава Пердидо бе стоял във водната яма, без да вкочаняса! Но прекараната в постоянен смъртен страх нощ на Разпети петък го беше накарала да «омекне».

Сега беше наистина трудно да го откараме. Аз го взех пред себе си на коня, но трябваше да употребя цялата си сила, за да го държа здраво. Той все още мислеше, че е във водата, и крещеше и ридаше, та чак да те хване жал. Искаше да се махне и често се налагаше гамбусиното да ми идва на помощ, иначе болният щеше да се изскубне от ръцете ми.

Най-сетне, най-сетне пристигнахме. Гамбусиното трябваше да отиде горе при Падре Десграсиано, за да го подготви. Тобасите ми помогнаха да отнеса спасения в скалния двор, където го положихме на земята. Чувствата на тримата комерсиантес можеха ясно да се прочетат по лицата им: страхът ги беше вкопчил и те трепереха за живота си.

Тогава отгоре прозвуча пронизителен крясък.

— Моят син, моят син!

Бащата се спусна бързешком по скалния път, притисна Пердидо до сърцето си, целуна го, взе го, после на ръце и се заизкачва с него нагоре към пещерата. Аз не го последвах. Беше по-добре сега баща и син да останат сами. После гамбусиното слезе и ме осведоми със сълзи на очите с каква любов и блаженство се отдавал бащата на изгубения и отново намерен син, който му беше причинил толкова горест.

Трескавият беше увит в мокри одеяла и го изби целебна пот. Близостта на бащата оказа благотворно влияние върху състоянието на сина. Той полека-лека се успокои и изпадна в дълбок здрав сън.

На тримата пленници не беше отделено внимание. Те лежаха на земята с много здраво стегнати ремъци и не получиха нито храна, нито вода.

Привечер бащата помоли да се кача при него. Той ми стисна навярно сто пъти ръката и говореше тихо, за да не събуди сина. Трябваше да му разкажа как съм се запознал с Пердидо. Аз го направих съобразно истината. Не скрих нищо.

— О, сеньор, той не е бил толкова лош, както изглеждаше — каза старият. — Доброто се е борило със злото, а при всяка битка, както е известно, загубата на полесражението е най-лошото. Той е копнял за опрощение, но така и не е можел да го намери, защото аз бях изчезнал. Това го е озлобило. Чух го от неговото бълнуване. А нощта в дълбината на водопада трябва да е била ужасна, неговите трескави приказки ми казаха също и това. Мисля, че тази нощ е била за негово изцерение, и моля Бог тук да не се лъжа.

— Аз също го желая сърдечно. Какво смятате да правите с комерсиантес?

— Аз? Нищо. А вие?

— На мен те изобщо не ми влизат в работата, защото нищо не са ми направили. Вие и вашият син трябва да решавате какво наказание ще получат тези хора.

— Да, но кой ще бъде съдията? Да не би моят син, който самият вместо наказание намери прошка? Или аз? Сеньор, аз мисля, че също не съм бил безгрешен. Комуто е поверено едно човешко цвете, той е длъжен да се грижи за него и ако то не вирее добре, не е виновно само цветето. Не, тези комерсиантес могат да си вземат вещите и да се махат.

— А как всъщност си представяте вашето бъдеще? Тук ли ще останете?

— О, Червения гамбусино, който ми стана скъп приятел, действително има много благороден метал, скътан грижливо тук наблизо. Ние няма защо да мислим за бъдещето си. Сега то още не може да се определи. Но каквото и да дойде, оставаме ваши длъжници до последния си дъх!

Бащата остана и през цялата нощ край постелята на сина. Аз седях с гамбусиното и тримата тобаси, докато умората си каза своето и ние отидохме да почиваме. На утрото бях рано-рано на крак, тъкмо

когато младото великденско слънце оцвети изтока с пурпурни и златни лъчи. Гамбусиното и тобасите още спяха. Комерсиантес лежаха с отворени очи и разкривени черти. Те много вероятно не се намираха в добро великденско настроение. Аз се изкачих тихо до пещерата. В голямото отделение спеше болният, който сега навярно беше оздравял, защото лицето му отново имаше предишния си цвят. Бащата беше будувал през нощта при него и едва преди кратко време си бе легнал в по-малкото отделение. Изгряващото слънце просветна във вътрешността на откритата пещера и хвърли трептящи светли петна по нейните стени.

Няколко от тези зайчета се заблудиха по лицето на спящия; те му придадоха своеобразна топлота. Това вече не бяха чертите на Пердидо от Рио Мадейра, а от тях говореше една душа, каквато той тогава не притежаваше.

Ето, че се размърда. Аз поисках да се оттегля, но той отвори очи.

— Сеньор, вие тук? — попита полуучуден, полузарадван. — Вие бяхте...

Той се замисли, а аз пристъпих по-близо. Очите му проблеснаха щастливо, когато каза:

— По едно време се събудих и татко седеше до мен. Вярно ли е, че съм при баща си?

— Да, вие сте при него и отсега нататък ще останете при него.

— И кому дължа това?

— На добрия Бог, който направлява съдбините на хората.

— Ох, на Бог, за когото не исках и да зная, сеньор. Спомняте ли си вашите думи, че езикът ми щял да залепне за небцето? Това се сбъдна. Онези хора ме натопиха до бедрата в студената вода и покриха отвора над мен с камъни. Аз виках за помощ и молах за милост, отново и отново умолявах Бог за милосърдие, докато, както вие казахте, езикът ми залепна за небцето. Тогава вече изгубих представа за действителността. По-късно обаче ми се стори, че лежа във вашите ръце.

— Така беше наистина. Ние ви извадихме от дълбината и ви отведохме при баща ви.

— Да, сеньор, вие действително ме измъкнахте от дълбината! Това беше ужасната петъчна нощ на страданията и разпъването на Христос. Значи днес е събота сутринта?

— Не, в събота ви докарахме тук и вие спяхте досега. Днес е утрото на Великден. Вижте там слънцето! Знаете ли какво иска да възвести? Христос възкресе!

— Да, той воистина възкресе, сеньор!

Тогава приближи баща му, който се беше събудил и чул тези думи, и се наведе над него със сълзи на радост в очите...

---

[1] Алпаргата (исп. alpargata) — обувка, изплетена от коноп и тръстика — б.пр. ↑

[2] Пасифлора (бот.) — мъченица — б.пр. ↑

[3] Библия (Цариградско издание 1945 г.), Изход 3, 5 — б.пр. ↑

[4] Боже опази! (исп.) — б.пр. ↑

[5] Алеман — немец — б.нем.изд. ↑

[6] Вж. Събрани съчинения, том 13, «В Кордилерите» — б.нем.изд. ↑

[7] Монтанеро — планинец — б.а. ↑

[8] Фрайграф (нем. Freigraf) — председател на средновековен таен (наказателен) съд в Северозападна Германия — б.пр. ↑

[9] Посада (исп. posada) — странноприемница — б.а. ↑

[10] Корал (исп. corral) — оградено място за добитък — б.нем.изд. ↑

[11] Пончо (амер. poncho) — наметало, изготвено от четириъгълно парче плат с отвор по средата за пъхане на главата — б.нем.изд. ↑

[12] Йербатеро (амер. yerbatero) — събирач на чай — б.нем.изд. ↑

[13] Гамбусино (исп. gambusino) — златотърсач — б.пр. ↑

[14] Пуна — сурова област, представляваща прехода от горската територия до най-високите планински върхове на Кордилерите — б.нем.изд. ↑

[15] Същинските думи на Исус са: «Свърши се!» — б.пр. ↑

[16] Падре Десградиадо (исп.) — Нещастния баща — б.нем.изд.

↑

Издание:

Band 48. Das Zauberwasser. Karl May Verlag, Bamberg

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.